



# ПОЗОРИШТЕ.



УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Издаје свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

## САРА БЕРНХАРДОВА.

(Наставак.)

Други чин збива се на четири године после првога у сарторисовој кући. Они живе лепс у браку свом. Добили су сина Ђорђа али дете њихово није могло да утврди брачну сvezу њихову: Фру-фру је жена по моди, по којој се цео Париз влада, а ко се за њом поводи, тај има „chick“-а. Справља се, да ступи на позорницу у корист неке добротворне цели. Она и гроф Валреа имају главне улоге у комаду. Муж јој хладно и тужно разгледа припреме, које му се не допадају. Он позива жену своју, да се окане комедије, али Фру-Фру не ће да се одрече своје улоге, шта више, она приволи свога мужа, да не прима понуђено му дипломатско место у Карлсрухи, само за то, да не мора остављати Париза. После мужа долази отац јој, Бригар, и моли је, да прими к себи сестру Лујзу, јер он мора некуд путовати. Фру-фру радо и весело прима у своју кућу сестру своју. Одмах за тим долази бароница Камбријева, која удешава ту добротворну представу, а после ње стиже гроф Валреа, који се удвара Фру-фру. Пробају неке призоре, које ће заједно одиграти. При том пробању гроф Валреа пољуби косу жилбертину. У тај мах улази Лујза, види то и са свим се збуњује. Фру-фру оставља Лујзу са Сарторисом, мужем својим, и одлази да се обуче. Карактеристично је, што Сартори у тај мах казује Лујзи.

Лујза. Шта не достаје овој кући?

Сартори. Жена!

Сартори казује Лујзи, да га Жилберта не воли. Још он у речи, а Жилберта долази у сјајном оделу да иде у походе.

У трећем чину видимо Фру-фру како чезне за тиханом срећом брачнога живота, Са страхом опажа, да је кућаница Лујза освојила срце њенога синчића. Одлучује, да се махне свог доса-

дањег живота. Дозива свога мужа и исповеда му се искрено. Али на своје велико чудо разабера, да јој муж, од како је Лујза у кући, слабо мари за њу, слабо мари живила она овако или онако. У кући је највећи ред, а и мали Ђорђе са свим се добро осећа. Фру фру обећава, да ће она бити од сада и мати и жена и домаћица. Муж јој одговара, да би је та воља попустила за недељу дана. За тим окрене разговор на коње, које му је жена хтела купити. Фру-фру, са свим узбуђена, одговара му, да јој „коњи не требају!“

При тим речима долази јој отац, Бригар. Сартори поздравља свога таста овим речима: „Жилберта је данас нешто нервозна!“ Фру-фру заболела до срца, што јој муж њезину искрену наклоност сматра за просту нервозност. Бригар јој прича, да некакав Вилароел проси Лујзу и за тим се удаљује. Тек што је отишао Бригар, долази Варлеа да се опрости. Њему је писала Фру-фру, да одмах путује. С почетка не ће да га прими, јер је рада да изађе у шетњу са синчићем својим, али кад јој јави слушкиња, да је Ђорђе отишао у шетњу са Лујзом: спопадају је немиле мисли. Дакле нема никога, ко би је могао спасти? Муж је одбија, отац је оставља, а детета јој нема дома. Прима Валреаса, који јој обећава, да ће отпутовати. Међу тим муж јој се враћа. Она му казује да Вилароел проси Лујзу. Муж јој се трза на тај глас. То трзање њенога мужа мучи је сумњом. Она тражи од њега, да он сам рекне Лујзи, да је просе. Муж јој испуњује ту жељу. Фру-фру за цело време овога призора не говори ништа, само оштро посматра мужа свога и сестру своју. Бол и туга савлађује јој срце, када чује да Лујза не ће да се удаје: та она је живот свој посветила њима и маломе Ђорђу. Муж јој се уклања. Она

чини тешке приговоре сестри својој и у својој срдњи, љубомори и љутини казује, да је мало пре одбила Валреаса и молила га, да путује, сада пак узима своју реч натраг. Намера јој беше да се спасе. Хтеде да напусти свој дојакошњи живот, али нигде не налази наслона. И дете су њено отуђили од ње. Узбуђује се све више и више и у том свом великом узбуђењу вапије:

„Бог ми је сведок, да сам се хтела борити . . . али сада не могу више, снага ме издаје. . . Ако малакшем, имам права да волим онога, који мене воли, и то тим пре, што — он и ти. . .“

За тим наставља у највећем беснилу:

„Отела си ми мужа, сина мога! . . . Отела си ми све! . . . Нека ти је просто. Пази добро на њих!“

После тих речи побегне у своју собу и затвара се у њој.

Четврти чин збива се после шест недеља дана у Млеткама, камо је Фру-фру побегла са грофом Валреасом. Сартори, на глас о њеном бегству, разболи се, а кад оздрави, похита у Млетке, да се освети грофу, који му је окаљао част. „Фру-Фру“ дознаје од баронице Камбријеве, да се Лујза вратила оцу њиховом. Спопада је нека сета, нека туга. Моли и преклиње мужа свога, да се не бије са Валреасом. Моли га за опроштење, што се могла посумњати у љубав његову. Стречи за живот свога мужа. Преклиње га и небом и земљом и свачим на свету, што му је свето, да учини крај животу јој, јер је свему само она крива. Баца му се пред ноге, обухвата му колена. Муж је гура од себе и оставља је очајну. У двобоју Сартори тешко рани Валреаса.

У петом чину опет смо у Паризу у сарторисовој кући. Дознајемо, да је Фру-фру пала у тешку болест, да су је однели на добро оца њеног и да је сад дошла у Париз са Лујзом, која је била отишла к њој у Млетке, да је негује у болести. Лечници су наредили да иде у јужне пределе. У Паризу јој јако позли. Она осећа, да

ће јој крај бити, па има само једну једину жељу, да види свога синчића још један пут и да тражи опроштаја од мужа. Жеља јој се испуни: грли сина, муж јој прашта, и она умире речима: „Фру-фру“, јадна „Фру-фру!“

Сара је начинила од те улоге оно, на што писци нису ни помишљали.

Она у тој улози приказује Фру-фру као лакоумно, до зла бога размажено, ћудљиво девојче, коме у погледу пише, да ни само не зна шта хоће, за чиме ли уздише.

Поскакује, ликује, весела је, а свака реч њезина прави је епиграм, којим исмева саму себе.

Реч је слаба, да опише богату ризницу дара њезиног када је гледаш како јој срце дркће, а лице бледи, како јој сузне очи тужно гледе, и како јој душа тоне у љуте боле, а ледена јој уста ћуте као камен сињи.

Јако је лепо обележила пркос, детињасту срдњу, која јој пониче у таштој души њезиној, када види, да је муж држи за жену, с којом се не може озбиљно разговарати, за жену, којој је мода заврнула мозак.

Сузним оком гледа, а кроз те сузе видиш, као да је неки нов живот обузима светилом својим, па као да јој је тај нови живот провезен росом и сунчаним зраком.

Речи јој теку лако, мило и слатко када говори са удварачем својим.

То и није говор него нека дивна мелодија неке надземне песме.

Али све то превазилази разговор њен са сестром у трећем чину.

У том призору одскочила је тако високо на небу глумачке уметности као јарко сунашце на своду небеском.

Из прикрајка посматра мужа свога и сестру своју. Свака реч њихова чини, те се мењају црте на лицу њезином.

То је речито немовање, неми говор, којим умеју говорити само прави уметници.

(Свршиће се.)

## И И С Т И Ђ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Млетачки трговац“, позоришна игра у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, превео Јован Петровић, за српску позоришницу удесио А. Хаџић.)

Давно је то било, како се „Млетачки трговац“ са наше позоришне утајао; било је од то доба, ако се не варамо, већ пет шест ли позоришних сезона у Новом Саду, а ниједна није са собом довела била „Млетачког

трговца“. У суботу 19. децембра о. г. појавио се опет на поворници, да богме с новом поделом улога „први пут“, а и у новом облику први пут. Треба наине знати, да је по пређашњем аранжману било само четири радње, јер се свршавало са сценом у суду, и то још колико се сећамо доста непотпуно; пресецао се, чини нам се, са одласком Шајлоковим из суднице. Сада је „Млетачком трговцу“ враћен и крај четврте радње, а и пета, којој је за овај пар с правом — после ћемо искрено рећи зашто — окрњен лепо почетак, што се све пресипа умилном, њежном појезијом. Новим тим аранжманом бацио је г. А. Хаџић рукавицу многим „премудрим“ модерним драматурзима, који су већ отупили зубе, уједајући Шекспиров „ремек-спев о пријатељству“ — тако су многи, — као оно „Ромео и Јулију“ „ремек-спевом о љубави“, — кртили „Млетачког трговца“. Г. А. Хаџић неће више дакле да даде за право онима, што су до дна душе уверени, да је последња радња са свим излишна; увидио је, да се вештина великога песника баш најбоље огледа у томе, што иза свију оних дивљих и гротеских сцена, што их је пред нас извео, сврцује драму своју онако њежно, мирно, да ти изгледа као дивна свирка, која се у даљини лагано губи и изумире. Није осим тога била тајна г. А. Хаџићу, да је при томе сценерија један од најважнијих фактора, те је према томе њену оскудицу — не замерамо, нити пребацујемо: треба се пружати према губеру — гледао да учини мање приметном тиме, што је „удешачком оловком“ својом превукао сањалачки дијалог Ђесиќин и Лоренцов; та оно њихово: „у таквој ноћи“ кадро је занети само онда, кад се зближа пред нама створи чаробна ноћ талијанска, кад нам се у својј красоти сјајни дворач Порџићин, у коме ће се скрасити Антонијо иза силних бедâ и невоља. Е, а овако су код нас њих двоје младих осуђени били, да прећуте изливе појетичког расположења свога, а то, бога ми, није баш било ни згорег за овај пар: од те Ђесиќе не жалимо, што их нисмо чули, на част јој! Није наша кривица, што морамо то да кажемо; обехали смо горе, да ћемо искрено рећи, зашто је с правом изостављен почетак пете радње. Кобна та искреност чедо је праведнога гњева са незаслуженог багателисања убаве ћерке Чивутове, коју је велики песник озарио обилним враком појетске лепоте, што као светим неким сјајем обасјава дивну месечину у петој радњи.

У новом се оделу своје добро умео да нађе „Млетачки трговац“; мало му је, до душе завор био од неких закрпа, које су некако силом упадале у очи баш за то, што су на новом новцатом огртачу, са иначе доста чистим лицем. Та — гле, у мало, те опет не одосмо у искреност! Но па „нова је подела улога“, „први пут“, „нови глумци“, има и „почетника“ (какве сорте, то сад није питање), е, а најпосле у чистом овејаном житу хоће човек кукољ и да превиди, хоће да га ђутуре прими и „приде“. Па тако ћемо и овде мало важмурити, па превидити. Веле, све се може, само кад се хоће — то се до душе није баш доста јасно доказало на Ђесиќи гђеце Д. Адамовићеве, но ал' што му драго — па тако и ми, имајмо само чврсту вољу, да превидимо, па ваљда ћемо и моћи. Ево одмах ћемо проба ради почети. Зажмурили смо, превидили, па, гле, бога ми и ишло је; остаде нам хо-

ризонт чист, а на њему нам прво излази пред очи инкарнирана осветљивост и злоба, олично лакомство и среброљубље, Шајлок — Ружић. Читамо му с лица, како му је жуд за новцем убила све, што је у човека лепше и племенитије, како га је чак отуђила и од рођенога чеда; читали бисмо још и даље, али нас одмамљује баш главом слушање његово, „млади господин Ланцелот“ — Добриновић. Па шта? — рећи ће нам Граџијано — Динић, та Ланцелот је мала улога, бар није много већа од Граџијанове. То је баш оно, што је Добриновића на чисти хоризонт извело: Ланцелот је мали, али се Добриновићу исплатио. И Граџијано уме бити „благодаран“, нека се о томе Динић извести код Граџијана у позоришној дружини Херцега мајнингенског; тај му се „мајнингерац“ не би доста умео нахвалити. — А сад даље по хоризонту. Охо, шта је то, та ни живе душе више! Нека полутавна слика крчи себи силом пута на чистину, али јој се баш не да; ако нас очи не варају, то је Порџија — Рајковићка. Порџија, сјајни лик тај, у кога је, што но рекао Боденштет, толико песничке дражи, да од ње мора избелити свако прозајично описивање лених страна њених — па та Порџија да се не може да протура на чистину! Та шта је скривила? Рекли бисмо, е али превидимо проба ради.

#### СИТНИЦЕ.

\* (Ж двадесетпетогодишњици Иване Славик-Бајзове) Као што смо већ јавили, славила се 25-годишњица глумице Бајзове у Загребу. „Свечаност та“, вели „Pozor“, обавила се због болести њене не у позоришту, у коме би јој било место, него код куће у ужем кругу. При свем том била је свечарица почашћена од најодличнијих чланова нашега опћинства разним китама цвећа, красним честиткама и даровима, те осим сребрнога лавор-венца, којим ју је глумачка дружина изненадила, примила је још и врло ласкаво писмо од управе, што је наша народна уметница кроз 25 година напорнога и савеснога рада у потпуној мери и заслужила. Али што је велештовану нашу свечарицу особито дирнуло и свакога усхитило, то беше честитка уз поклон њег. преизвишености хрватскога бана грофа Пејачевића, коју доносимо од речи до речи:

Благородна госпођо! Поводом двадесет и пет годишњице Вашег толи ревнога деловања на народном земаљском позоришту, не могу пропустити, а да вам не изјавим своју искрену честитку уз жељу, да се помоћу свевишњег скоро опоравите од дуготрајне болести, да бисте могли силе своје још много го ина посветити храму уметности, којему на урес служите.

Изволите, благородна госпођо, примити приложену срећку уз израз мога искреног штовања. У Загребу дне 21. децембра 1881. Гроф Пејачевић.

С тим овацијама све је речено што се рећи може. Ми им се од свега етца придружимо кличући: Бог ти дао здравље и весеље, да би могла даље радити као поборница свете наше ствари, т. ј. за напредак на пољу образованости и културе“.

Издаје управа српског народног позоришта.

# СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

23. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 17.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 23. ДЕЦЕМБРА 1881.

## НАРТИЈА ПИКЕТА.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, ПО ФУРНИЈЕРУ И МАЈЕРУ ПРЕВЕО Ф. ОБЕРКНЕЖЕВИЋ.

### ОСОБЕ:

Швале Рошферије . . . . .	Ружић.
Анатол, син му . . . . .	Динић.
Мерсије, пре тога трговац . . . . .	Лукић.
Ружа, његова кћи . . . . .	Б. Хаџићева.

Збива се у Паризу, у мерсијеровој кући.

### ЗА ТИМ:

## ГУШЧЕ БУКОВАЧКО.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, С ФРАНЦУСКОГ ПО БАЈАРДУ ПРЕРАДИО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

### ОСОБЕ:

Петровић, спахија . . . . .	Милосављевић.
Петровићка . . . . .	Ј. Поповићева.
Милева, њихова унука . . . . .	М. Рајковићка.
Соколовић, млад племић . . . . .	Димитријевић.
Бесерић, млад трговац . . . . .	Добриновић.
Лука, стари слуга петровићев . . . . .	Јовановић.

Збива се у Буковцу на пољском добру петровићевом у Банату.

У суботу 26. децембра први пут: „ЦАР ЈОВАН“. Трагедија у 5 чинова, написао Мита Петровић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.